

Husdyrhold ved omlægning til økologisk produktion

Foto: Jesper Truelsen

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

SEPTEMBER 2026

Regler for husdyrhold ved omlægning til økologisk produktion

Når en bedrift begynder omlægning til økologisk produktion, er der en række forskellige muligheder for at have husdyr på bedriften. Det er vigtigt at overveje planer og ønsker for husdyrholdet i fremtiden. Et valg ved omlægning kan være umuligt at ændre.

MULIGHEDER FOR DE HUSDYR, DER ER PÅ BEDRIFTEN VED OMLÆGNINGENS START

Model for fremtidigt dyrehold	Betingelse og overvejelser ved omlægning og indberetning
Økologisk	Valg af omlægningsdato og -model (samtidig/"almindelig") for de forskellige dyrearter afhænger af muligheder for forsyning med økologisk foder, adgang til ude-/græsningsarealer, staldforhold m.v. Omlægningsdato og model skal indberettes sammen med certificeringsansøgning.
Konventionel (ikke-økologisk)	Besætningen/dyrearten indberettes under reglerne for samtidig drift af en økologisk og en ikke-økologisk driftsenhed. Besætningen kan ikke på et senere tidspunkt lægges om til økologisk.
Kun til eget forbrug	Besætninger/dyrearter, hvis produktion af æg/kød/mælk udelukkende bruges i egen husholdning, kan indberettes som "husdyr til eget brug" og behøver ikke opfylde økologiregler. Besætningen kan ikke på et senere tidspunkt lægges om til økologisk. Det er ikke tilladt at sælge/bortgive produkter.
Selskabsdyr	Husdyr, som aldrig bliver til konsum, herunder hestehold – uanset størrelse.

I økologireglerne er der flere muligheder og modeller for husdyrhold under og efter bedriftens omlægning (omstilling) til økologisk drift.

Uanset hvilken model, du vælger, skal alle dyr på bedriften med i indberetningen ved ansøgning om økologicertificering.

Det er muligt at have alle modeller af husdyrhold nævnt i tabellen på samme bedrift – bare ikke altid inden for samme dyreart. Du kan f.eks. godt have høns, grise og kaniner til eget forbrug og et hestestutteri registreret som selskabsdyr samtidig med en økologisk mælkeproduktion. Du kan også samtidig have slagtekalve til eget forbrug – men ikke som konventionel besætning til salg – fordi det er samme dyreart (kvæg).

Regler/muligheder for senere etablering eller udvidelse af et økologisk husdyrhold beskrives ikke i dette faktaark.

ØKOLOGISK PÅ SIGT ELLER HURTIGST MULIGT

Omlægning af kvæg, får og gedebesætninger til økologisk drift bliver typisk planlagt efter, at afgræsningsmarkerne har mindst omlægningsstatus

(andet års), så der kan høstes økologisk foder eller omlægningsfoder til dyrene. Omlægningsdatoen indberettes sammen med certificeringsansøgning og kan ændres frem til, den er passeret. Datoen skal være senest to år efter første omlægningsdato.

24 MDR. SAMTIDIG OMLÆGNING

Modellen "24 mdr. samtidig omlægning" kræver, at dyr og marker har samme omlægningsdato og er sjældent aktuel. Den valgte dato kan ikke senere ændres. Se fordele og ulemper i tabellen på næste side. For alle andre dyr end kvæg tager det længere tid at vælge samtidig omlægning. Sælges dyrene, før der er gået 24 mdr., har de konventionel status.

OMLÆGNING AF HUSDYRHOLD TILPASSES EFTER FORSYNING MED ØKOLOGISK FODER

Den valgte omlægningsdato for dyreholdet tilpasses typisk efter bedriftens foderbeholdning og adgang til afgræsningsmarker med som minimum omlægningsstatus, så dyrene får foder, der lever op til økologireglerne.

Indkøbes økologisk foder fra foderstof eller andre økologiske producenter, kan omlægning ske hurtigere.

FORDELE OG ULEMPER VED SAMTIDIG OMLÆGNING

Fordele	Ulemper
Alt foder fra markerne kan bruges 100 % til dyrene fra dag ét.	Foder, der er høstet før den valgte omlægningsdato, må ikke bruges efter omlægningsdatoen. Beholdninger af konventionelt foder på det tidspunkt skal sælges, og der skal indkøbes økologisk foder – eller dyrene skal leve af afgræsning og foder, som høstes efter omlægningsdatoen.
For kvæg er omlægningstiden for kød kortere end ved "almindelig" omlægning. Alle dyr kan slagtes som økologiske efter 24 mdr.	Er bedriften omfattet af Brancheanbefalinger for økologisk kvæg, er der krav om, at dyr, der slagtes som økologiske, skal være født økologiske, og så falder fordelene væk.

EKSEMPEL: OMLÆGNING AF MALKEKVÆG

Certificering og omlægning af marker d. 1. januar år et for at få økologitilskud for det første kalenderår. Samtidig indberettes omlægningsdato af husdyr d. 15. april år to. Afgræsningsmarker har dermed omlægningsstatus ved udbinding. Datoen kan udsættes, hvis der f.eks. er beholdninger af konventionelt foder på bedriften, som skal være brugt op inden omlægning. Dyrene skal senest begynde omlægning d. 31. december i år to, og alle ændringer skal ske frem i tiden. Frem til dyrenes omlægningsdato kan de også frit afgræsse bedriftens marker.

EKSEMPEL: OMLÆGNING AF FÅREBESÆTNING

Der er fem får på bedriften ved omlægningens start. Omlægningsdatoen sættes så sent som muligt, dvs. to år, fra jorden/bedriften påbegynder omlægning. Indtil omlægningsdatoen for fårene kan besætningen udvides med et ubegrænset antal ikke-økologiske får. Efter omlægningsdatoen gælder stramme regler for indsættelse af suppleringsdyr i en økologisk besætning.

EKSEMPEL: OMLÆGNING AF FJERKRÆHOLD

Eksisterende fjerkræbesætninger på bedriften kan ikke omlægges. Økologisk æg- eller slagtefjerkræproduktion starter altid med indsættelse af økologiske eller kyllinger/ællinger osv., der er mindre end tre dage gamle. Økologisk ægproduktion starter typisk med indsættelse af økologisk opdrættede hønniker. Marker kan umiddelbart efter indberetning og omlægning anvendes som udeareal til økologisk

fjerkræ, når det sandsynliggøres, at græs fra arealerne udgør mindre end 20 % af fjerkræets foder pr år. Det er enkelt for de fleste arter, men gæs kan f.eks. æde meget græs, og omlægning af dem skal dermed vente, til arealet har været under omlægning i mindst 12 mdr.

KONVENTIONELT HUSDYRHOLD

Det er muligt at have et ikke-økologisk husdyrhold samtidig med økologisk planteavl. Det indberettes under regler for samtidig drift af en økologisk og en ikke-økologisk driftsenhed. Besætningen fortsætter som konventionel og kan ikke senere omlægges. Ikke-økologiske dyr må afgræsse økologiske marker, men ikke hele året. De skal i en periode enten være på stald eller afgræsse på en anden bedrift.

DYR TIL EGET FORBRUG ELLER SELSKABSDYR

Dyrehold, hvis produktion af æg/kød/mælk udelukkende bruges i egen husholdning, kan indberettes som "husdyr til eget brug" og behøver ikke opfylde økologiregler. Dyreholdet kan ikke senere omlægges. Der er ikke et fast loft for hver enkelt dyreart, men antallet og produkterne skal passe med det, der forbruges i husholdningen. Det er ikke tilladt at sælge/bortgive produkter fra husdyrhold til eget brug. En ny tolkning i 2026 fastslår at husdyr til eget brug gerne må være af samme art som en økologisk besætning på bedriften, selvom de ikke er omfattet af økologikontrollen. Selskabsdyr omfatter alle hestehold – uanset antal. Læs mere om regler for husdyrhold til eget brug på icoel.dk.

Foto: Henrik Bjerregrov

REGLER FOR OMLÆGNING AF AFGRØDER TIL FODER

Afgrødetyper til foder	Konventionelt foder (førsteårsfoder)	Omlægningsfoder (andet års foder)	Økologisk foder
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, mfl.)	Afgrøden er sået før påbegyndt omlægning, eller afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden er sået mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne)	Afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden høstes mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.

VIGTIGT VEDR. FODRING

Førsteårs foder: konventionelle proteinafgrøder fra første omlægningsår må indgå med op til 20 % af foderrationen til økologiske dyr.

Andet års foder: Omlægningsafgrøder fra egen bedrift må udgøre 100 % af en økologisk foderration, og hvis de er indkøbt fra andre bedrifter eller foderstof, må de indgå med op til 25 % af foderrationen.

Samlet set må førsteårs proteinafgrøder og indkøbte andet års omlægningsafgrøder kun udgøre op til 25 % af foderrationen. Indkøbte foderblandinger kan indeholde omlægningsfoder, som skal regnes med.

LOGBOG FOR ØKOLOGISK HUSDYRHOLD

Besætningslisten (f.eks. fra CHR) og foderplaner indgår i den samlede husdyrlogbog. Foderplaner skal være tilgængelige for hele perioden siden seneste økologikontrol, og det skal fremgå, at du på årsbasis overholder grænserne for indkøbt omlægningsfoder, foder fra første års omlægningsmarker, grovfoder og eget/dansk foder.

Ud- og indbindingsdatoer for alle dyr, evt. græsningsaftaler eller brug af samgræsningsarealer skal fremgå af logbogen. Enkelt dyr, der holdes på stald i græsnings sæsonen, skal altid noteres i logbog eller lign. med en årsag. Alle medicinske behandlinger, indgreb, og evt. genomlægningsdatoer skal noteres.

ÅRLIG INDBERETNING I ØKOLOGISKEMA

Hvert år skal alle husdyrhold indberettes i Økologiskemaet med opdateret antal og evt. nye besætningsnumre i CHR.

HJÆLP VED OMLÆGNING

Økologikonsulenter i alle rådgivningsvirksomhederne kan hjælpe med omlægning, certificering, drift og administration af økologisk produktion.

På icoel.dk kan du læse mere om omlægning af alle typer husdyrhold og om regler for husdyrhold til eget forbrug.

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Administration af reglerne

Reglerne administreres af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug